

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ імені В.Н. КАРАЗІНА
ФАКУЛЬТЕТ ІНОЗЕМНИХ МОВ**

Кафедра методики та практики викладання іноземної мови
61022, м. Харків, майдан Свободи, 4, ауд. 7-72, e-mail: metodengl@karazin.ua, телефон: (057) 707-55-66.

БАКАЛАВРСЬКІ ОН-ЛАЙН ЧИТАННЯ

Випуск 3

Харків-2015

Бакалаврські он-лайн читання: Ел. зб. тез доповідей студентів. – Випуск 3. – Харків: Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, 2015. – 38 с.

Редакційна колегія:

докт. пед. наук, проф. Костікова І.І.
канд. філол. наук, доц. Дудоладова О.В.
канд. філол. наук, ст. викл. Гридасова О.І.
канд. філол. наук, доц. Турченко В.О.
канд. філол. наук, доц. Шамаєва
ст. викл. Воробйова І.М.

Адреса редакційної колегії: 61022 м. Харків, майдан Свободи 4, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна, факультет іноземних мов, телефони: (057) 707–55–66; 707–55–04.

Електронний збірник тез доповідей присвячено дослідженням проблем семантичних та прагматичних аспектів тексту і дискурсу, лінгвокультурології, навчання іноземних мов у середніх та вищих навчальних закладах. Матеріалом дослідження є сучасна англійська мова. Збірник призначено для студентів, які навчаються за спеціальністю 6.020303 “Мова і література (англійська)”.

© Харківський національний
університет імені В. Н. Каразіна, 2014

ЗМІСТ

1. Анатольєв Г.В. (м. Харків), науковий керівник: ст. викладач Воробйова І.М. СЕМАНТИКА СТИКИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ З КОЛОРОНІМОМ BLACK В СУЧАСНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ.....с. 5
2. Астахова А.В. (м. Харків), науковий керівник: доктор наук, професор Костікова І.І. МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ З АУДІОВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ.....с. 7
3. Бережко І.М. (м. Харків), науковий керівник: ст. викладач Воробйова І.М. НЕВЛАСНЕ-ПРЯМЕ МОВЛЕННЯ У СТРУКТУРІ ЖАНРУ МАЛИХ ФОРМ (SHORT STORIES) XIX–XX ст.....с. 11
4. Галль І.А. (Харків), науковий керівник: ст.викл. Воробйова І.М. ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОГО ДИСКУРСУ (на матеріалі британських ЗМІ).....с. 13
5. Гришко Н.В. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І. АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВІ.....с. 14
6. Закопайло Т.С. (м. Харків), науковий керівник: ст. викладач Воробйова І.М. ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ.....с. 15
7. Качура М.О. (м. Харків), науковий керівник: старший викладач кафедри англійської філології Воробьова І.М. ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОЛОРОНІМАМИ У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ.....с. 17
8. Максимов С.І. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І. ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ...с.20
9. Мелешенко О.О. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Шамаєва Ю.Ю. КОНЦЕПТ З ТОЧКИ ЗОРУ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ.....с. 21
10. Науменко К.М. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І. РОЛЬ СЛЕНГУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ.....с. 24
11. Овсюк Д.Р. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Турченко В.О. ПРИНЦИПИ КАТЕГОРИЗАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ЧЕСНОТ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ.....с. 26
12. Прокопенко Ю.С. (м. Харків), науковий керівник: ст. викл. Воробйова І.М. ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ ХОДІВ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ АРТУРА ХЕЙЛІ).....с. 28

14. Телепнева С.С. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І.
АБРЕВІАТУРНІ ПРОЦЕСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ..... с. 29
15. Фомічов В.В. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Дудоладова О.В.
СЕМАНТИЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ.....с.31
16. Чапорова Д.З. (м. Харків), науковий керівник: канд.філол.наук, доцент Шамаєва Ю.Ю.
КАТЕГОРІЯ У СКОПУСІ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ.....с. 33
17. Черевач М.С. (м. Харків), науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Шамаєва Ю.Ю.
ЕМОЦІЇ У ФОКУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ..... с. 35

СЕМАНТИКА СТІЙКИХ СЛОВОСПОЛУЧЕНЬ З КОЛОРОНІМОМ BLACK В СУЧАСНОМУ ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Анатольєв Г.В. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викладач Воробйова І.М.

Газетний дискурс є особливим родом соціальної діяльності, головною функцією якого є поширення знань, ідей, художніх цінностей та іншої інформації з метою формування певних поглядів, уявлень та емоційних станів. Підвищення ефективності газетного дискурсу досягається, з одного боку, постійним вдосконаленням засоби передачі та прийому інформації (газет, журналів, телебачення, радіо і т.д.), з іншого – інтенсивним вивченням соціальних, психологічних та лінгвістичних аспектів взаємодії автора та читача.

Колірна лексика постійно перебуває об'єктом дослідження в лінгвістиці й загалом у мовознавстві, адже багатство кольорів і відтінків навколишнього світу відтворюється в мові.

Колір втілює різноманітні морально-естетичні цінності та є тісно пов'язаним з філософським осмисленням світу. Всесвітньо відомий лінгвіст Г. Вежбицька в своїй роботі “Язык. Культура. Познание” називає колір змістовним елементом культури, за допомогою якого можна охарактеризувати, систематизувати предмети, соціальні установки та морально-етичні поняття [1, с. 257].

Таким чином, актуальним є дослідження активних процесів використання, переосмислення та перетворення стійких словосполучень з прикметником кольору, зокрема з колоронімом black, в пресі з урахуванням культурного фону.

Існує декілька методів класифікації стійких словосполучень за їх семантикою. Одним з них є поділ на вільні та невольні словосполучення.

У вільному словосполученні повністю зберігаються самостійні лексичні значення слів, що його складають: black T-shirt, black coffee etc.

В невольних словосполученнях лексичну самостійність одного з компонентів послаблено чи втрачено, і таке словосполучення за характером свого значення наближається до окремого слова, а також може вимагати словникової статті з метою роз'яснення. Наприклад: black dog, black book, Black Friday etc.

Семантична класифікація стійких словосполучень з колоронімом black за ознакою прямої та вторинної номінації слів показала, що пряма номінація зумовлена об'єктивним сприйняттям людиною дійсності, що її оточує, тобто в такому випадку значення прикметника “чорний” виражено безпосередньо в колірному аспекті, наприклад: black as jet, black as night, black as hell. Основою ж вторинної номінації є асоціативний характер людського мислення. Розглянемо декілька прикладів.

Словосполучення black magic (чорна магія) має наступне тлумачення: “Black magic doesn't divine the future... it is rather the casting of magic spells for an evil purpose” [2, p. 91] (Чорна магія не пророкує майбутнє... вона скоріше є чаклунством з недоброю метою). Бачимо, що в даному випадку колоронім black використовується в значенні “згубний”, “нечестивий”.

Значення словосполучення black humor (чорний гумор) є наступним: “Humor that regards suffering as absurd, not pitiable, or that regards existence as ironically pointless yet comic” [2, p. 90]. (Гумор, що розглядає страждання як абсурдне, таке, що не визиває жалю, або який розглядає буття як іронічно безцільне й одночасно комічне). Тут колірний прикметник розкриває цинічну, макабричну сутність предмету.

Стосовно семантики стійких словосполучень також існує класифікація за ознакою неконтрастності та контрастності.

Неконтрастні словосполучення не мають антонімічних еквівалентів, і позначають предмети та явища, унікальні в своєму роді: black bile (меланхолія), Black Death (бубонна чума), black earth (чорнозем) etc.

Контрастні словосполучення з колоронімом black мають опозицію white: black coal – white coal, black hat – white hat etc.

З наведених прикладів бачимо, що семантична функція колороніму black в стійких словосполученнях англійської мови, окрім позначення власне кольору предметів, полягає в метафоричному втіленні різноманітних здебільшого негативних явищ. Це свідчить про ментальність використання кольору в мові.

За результатами дослідження матеріалів електронних періодичних видань The Telegraph та The New York Times було встановлено, що стійкі словосполучення

з колоронімом black займають певну смислову нішу в сучасному газетному дискурсі. Наведемо декілька прикладів використання цього колороніму для висвітлення подій та явищ в наступних сферах суспільного життя:

- політичній: black PR, black mark, black president, black propaganda;
- соціальній та економічній: “black widows”, black gold, black market;
- культурній: black comedy, black humour, black metal;
- науковій: black hole, Black psychology (African American Psychology);
- історичній: the Black Shirts, the Black Hundreds, Black Death.

В деяких стійких словосполученнях з прикметником black з плином часу розширюється спектр значень, або взагалі має місце переосмислення словосполучення і воно перестає використовуватися у своєму первинному значенні. Цей факт говорить про те, що необхідно проводити подальші дослідження в галузі перетворення стійких словосполучень з метою своєчасного виявлення нових значень, що їм надають сучасні ЗМІ.

Література:

1. Вежбицкая А. Язык. Культура. Познание / Вежбицкая А. – М. : Русские словари, 1996. – 416 с.
2. Hendrickson R. The Facts On File Encyclopedia of Word and Phrase Origins / R. Hendrickson – 4th ed., [Updated and expanded ed.]. – New York : Facts On File, Inc. An Imprint of Infobase Publishing, 2008. – 961 p.

МЕТОДИКА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНЦІЇ З АУДІОВАННЯ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Астахова А.В. (м. Харків)

Науковий керівник: доктор наук, професор Костікова І.І.

Аудіювання відзначається, як рецептивний вид мовленнєвої діяльності, що виражається у розумінні сприйнятого на слух мовлення. Аудіювання як вид мовленнєвої діяльності відіграє велику роль у досягненні практичних, розвиваючих, освітніх цілей. Цей вид мовленнєвої діяльності дає можливість оволодіти звуковою стороною іноземної мови, сприяє засвоєнню лексичного складу мови та її граматики,

полегшує оволодіння говорінням, читанням та письмом. Засвоєння іноземної мови та розвиток мовленнєвих навичок здійснюється переважно через слухання. Крім того, аудіювання як аспект усної комунікативної діяльності, використовується під час будь-якого усного спілкування, підпорядкованого виробничим, суспільним або особистим потребам. Також аудіювання як зворотній зв'язок під час говоріння, дозволяє здійснювати самоконтроль за мовленням і спостерігати, наскільки вірно реалізуються у звуковій формі мовні наміри.

У різні часи науковцями з усього світу було розглянуто різні аспекти проблеми навчання аудіювання. Але усі ці дослідження мали теоретичний характер. У даній роботі розглянуто практичний підхід до аудіювання та формування компетенції з аудіювання в учнів, що вивчають англійську мову.

Особливістю аудіювання є те, що його успішність залежить і від індивідуальних особливостей мовця, таких як тембр голосу, гучність мовлення, його темп, особливо якщо мовець має дефекти мовлення, а також від вікових особливостей голосу мовця. Відомо, що найскладніше сприймати дитячі голоси, а також голоси людей похилого віку з віковими змінами. Тому треба давати можливість студентам тренуватися у сприйманні й таких голосів.

Природне аудіювання в умовах реального спілкування, як правило, супроводжується різними шумами, заважають розумінню при слуханні, відволікаючи увагу. У світовій практиці рекомендовано використовувати аудіо матеріали з натуральним рівнем шуму з самого початку навчання, щоб привчити учня до реальних умов застосування англійської мови.

У вітчизняних умовах вчитель найчастіше не є носієм мови. Навчання аудіювання, щоб було ефективним, повинно базуватися на тому, що студенти в основному повинні слухати носіїв мови, а не співвітчизників, які розмовляють мовою, що вивчається. Також студенти повинні навчатися розуміти не тільки представників певного народу, коли вони розмовляють рідною мовою, але й людей з усього світу, які цією мовою користуються.

У цьому полягає відмінність навчання аудіювання в школах та ВНЗ України від провідних світових практик, адже учням навчальних закладів України переважно

пропонуються тексти прочитані учителем або професійним диктором, що є цілковито неприйнятним та неефективним з точки зору світової практики викладання англійської мови як іноземної.

Для формування компетенції з аудіювання необхідно звернути особливу увагу на соціокультурні відмінності усного мовлення тією чи іншою іноземною мовою порівняно з рідною мовою студентів. Якщо такі відмінності не будуть засвоєні, то правильне розуміння оригінальних автентичних аудіо-текстів стане вкрай важким.

Важко пропонувати для опрацювання аудіо текст змісту не спрощеного, а такого, який відповідав би рівневі інтелектуального розвитку учнів певного віку; не застосовувати безсистемно дібраних і відверто примітивних текстових завдань з вибірковими відповідями.

Високий рівень мотивації розуміння, що залежить від особистого зацікавлення учня змістом, допоможе підтримати зусилля щодо його розуміння. Стимулювання учнів до вираження їхніх особистих знань, думок та поглядів у межах завдання на розуміння, а також висловлення оцінок сприйнятого, може підвищити мотивацію і впевненість та активізувати лінгвістичну компетенцію, пов'язану з текстом. Застосування завдань на розуміння та аналіз також може сприяти підвищенню цілеспрямованості та залученню учня до його виконання.

Головним завданням вчителя іноземної мови є не тільки допомогти учням розуміти носіїв англійської мови, але й зробити їх здатними відповідати та взаємодіяти з англомовними іноземцями. Тобто розуміння почутого ще не є кінцевою метою аудіювання.

Найважливішим правилом, є: у кожного завдання має бути мета, ціль яку треба досягти, будь то відповідь на питання, пошук інформації в аудіо тексті чи формування та подальше висловлення власної думки учня стосовно почутого. Слухаючи аудіо текст, і учень і вчитель повинні чітко розуміти – навіщо вони це роблять, яка мета, яке завдання, та як це стосується можливих реальних, життєвих, комунікативних ситуацій, що можуть скластися в учня у майбутньому. Не менш важливим є правильний підбір аудіо матеріалів відповідно до віку, статі, роду діяльності, навчальних цілей, та рівня знань учня чи групи учнів. Але правильно підібраний аудіо матеріал це тільки половина шляху до успіху.

Важливо правильно підібрати комплекс вправ. Вправи мають допомагати розвивати усі аспекти аудіювання в комплексі, при цьому роблячи акцент на розвитку слабких сторін учня чи групи учнів, тобто бути підібрані індивідуально, чи окремо для кожного класу.

Для вдосконалення процесу навчання аудіювання є всі передумови: техніка на сучасному етапі розвивається високими темпами, і у вчителів з'являється усе більше можливостей використовувати різні види технічних засобів навчання. Тому я рекомендую використовувати багаті на автентичні матеріали Інтернет ресурси, новітні технології, такі як відео-телефонія чи конференц-зв'язок з носієм мови у разі неможливості його запросити для проведення занять, тощо.

Вивчення іноземних мов, особливо англійської мови зараз є на піку популярності, та є вже не розкішшю, а необхідністю. Тому вивчення та вдосконалення існуючих, так саме як і розроблення нових методик та технік викладання англійської мови як іноземної, а особливо аспекту формування компетенції з аудіювання як прямого шляху до формування можливості усно спілкуватися з носіями англійської мови ніколи не втрапить своєї значущості, актуальності та нагальності.

Література:

1. Гаврилова А.В. Обучение аудированию иноязычной речи в условиях неязыкового вуза: дис. канд. пед. наук: 13.00.02 / Гаврилова А.В. – СПб., 2006. – 182 с.
2. Гапонова С.В. Навчання розуміння аудіо текстів учнів старших класів середньої школи : [текст] / Гапонова С.В. // Іноземні мови, 1996. – № 2. – С. 9–17.
3. Гез Н.И. Роль условий общения при обучении слушанию и говорению : [текст] / Гез Н.И. // Иностранные языки в школе. — М. : “Просвещение”, 1981. – № 5. – С. 32–39.
4. Гордеева А.Й. Навчання аудіювання англійськомовних автентичних текстів в умовах лінгвально-акустичної лабораторії: [текст] / А.Й. Гордеева // Іноземні мови, 2007. – № 2 – С. 62–65.
5. Елухина Н.В. Влияние внешних факторов на темп аудирования : [текст] / Елухина Н.В. // Иностранные языки в высшей школе. – М. : Высшая шк., 1987. – Вып. 19. – С. 11–21.
6. Громова О.А. Аудио-визуальный метод и практика его применения / Громова О.А. – М. : “Высшая школа”, 1990. – 172 с.

7. Гудзик Ірина. Навчання за видами мовленнєвої діяльності : аудіювання / Гудзик Ірина // Методичні діалоги, 2006. – № 2.
8. Елухіна Н.В. Обучение аудіюванню в русле комунікативно-орієнтованої методики / Елухіна Н.В. // Иностранные языки в школе, 1989. – № 2. – С. 28–36.
9. Карих Т.В. Повышение эффективности обучения аудіюванню на уроках англійського языка / Карих Т.В. // Иностранные языки в школе, 1991. – № 1. – С. 31– 36.
10. English Media Lab [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.englishmedialab.com/listening.html>
11. ESL Gold [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.esgold.com/listening.html>
12. Студентський портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uastudent.com/teaching-listening-comprehension-english-methodology/>
13. Busy Teacher [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://busyteacher.org>

НЕВЛАСНЕ-ПРЯМЕ МОВЛЕННЯ

У СТРУКТУРІ ЖАНРУ МАЛИХ ФОРМ (SHORT STORIES) XIX–XX ст.

Бережко І. М. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викладач Воробйова І. М.

В нашому дослідженні був проведений системний аналіз невласне-прямого мовлення, зокрема були виявлені та визначені типологічні форми невласне-прямого мовлення та їх лінгвостилістична реалізація в системі форм репродукції чужого висловлювання на матеріалі “short stories”.

Актуальність теми дослідження обумовлюється складністю проблем сучасної лінгвістики щодо способів передачі чужого висловлювання, які зосереджені на перетині ряду маловивчених аспектів граматики, семантики та стилістики.

Об’єктом дослідження виступала категорія невласне-прямого мовлення.

Предметом дослідження – засоби організації невласне-прямого мовлення в творах американських авторів.

Перший розділ був присвячений типології жанру малих епічних форм. На основі проведених спостережень і зіставленні поняття “short story” з іншими малими епічними

формами, було виявлено, що за основними ознаками “short story” є близьким до українських термінів “новела” та “оповідання”.

Другий розділ був присвячений лінгвістичній структурі типологічних форм невласне-прямого мовлення в американському “short story”. Було визначено, що в системі форм мовної репродукції невласне-пряме мовлення є окремим способом мовної реалізації водночас із ортодоксальними формами – прямою та непрямою мовами. Це лінгвістичне явище, яке проявляється у художньому тексті як літературно-художній прийом для передачі чужого висловлювання персонажа. Основною диференційною ознакою невласне-прямого мовлення є контамінація мови автора та персонажа.

На основі аналізу видів структурно-семантичної типологізації невласне-прямого мовлення (НПМ) у нарративній структурі “short story” була проведена диференціація НПМ на фактичне мовлення, озвучене, вимовлене зовнішнє мовлення (зовн. НПМ), та внутрішнє мовлення (вн. НПМ) – мовлення невимовлене, уявне, про себе. Зовнішнє невласне-пряме мовлення диференціюється на: тематичне мовлення, приховане мовлення, цитатне мовлення, мовлення в мові. Внутрішнє невласне-пряме мовлення диференціюється на: внутрішні рефлексії, внутрішній монолог чи діалог, потік свідомості.

Також була розглянута морфологічна структура НПМ, а саме наявність різних прономінальних форм в структурі типологічних форм НПМ та темпоральна транспозиція НПМ.

Аналіз фактологічного матеріалу показав, що найбільш вживаним у структурі НПМ є використання займенника 3-ї особи однини. З одного боку він відносить читача до авторського плану викладення подій, а насправді представляє собою субститут 1-ї особи однини.

Крім 3-ї особи одн. найбільш вживаними в НПМ виступають 1-ша особа одн. і 2-га особа одн. 1-ша особа одн. (I-form) – є безпосереднім виразником присутності автора в тексті. В свою чергу 2-га особа одн. (you-form) зустрічається у НПМ, коли автор-оповідач чи персонаж звертається до свого внутрішнього ‘Я’ для того, щоб подумки поговорити з собою.

Що стосується темпоральної транспозиції НПМ, спираючись на аналіз фактологічного матеріалу було визначено, що в системі часових форм у НПМ в структурі жанру short stories перевага надається епічному претериту. Хоча на наш погляд, дієслівна форма у певному типі внутрішньої невласне-прямої мови залежить від того, чи суб’єкт мовлення/мислення перебуває у стані спогадів, сподівань чи переживань.

ЛІНГВОСТИЛІСТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ГАЗЕТНОГО ДИСКУРСУ

(на матеріалі британських ЗМІ)

Галль І.А. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викл. Воробйова І.М.

Курсова робота присвячена дослідженню лінгвостилістичних особливостей матеріалів надрукованих у британських ЗМІ. Актуальність теми зумовлена в першу чергу зростанням інтересу з боку дослідників медіалінгвістики та соціолінгвістики до процесів, що є наразі актуальними для переважної частини британських газет. Дослідження соціальної природи мови та лексико-стилістичних особливостей її функціонування в соціумах має сприяти якісній комунікації між представниками різних соціальних груп.

На початку XX – XXI століття під тиском культурної та міграційної ситуацій значна більшість мас-медіа зазнала істотних змін. Відомо, що однією із головних функцій мови ЗМІ є інформативна, тобто ЗМІ повинні інформувати читача-глядача про події, що відбуваються. У курсовій роботі наведені різноманітні мовні засоби, за допомогою яких реалізується інформативна функція (епітети, метафори, фразеологічні одиниці та ін.). Оскільки різний тип видання орієнтований на різного читача, то й використання мовних засобів також відрізняється залежно від соціальної спрямованості того чи іншого видання. Іншою, не менш важливою (а може й найважливішою нині) функцією ЗМІ є функція впливу. Мова ЗМІ використовує емоційно-оціночні засоби. Тож у газетних текстах з'являються нелітературні лексичні елементи: просторічна лексика, арготизми, жаргонізми, професіоналізми.

У підсумку маємо, що англomовний газетний дискурс є основною сферою виникнення і поширення мовних неологізмів, лексичних, словотвірних, фразеологічних. Це є істотним впливом на розвиток мовної норми, але також, на жаль, негативним впливом на розвиток частини суспільства, яка сприймає неточну промову за норму спілкування.

АКТИВНІ МЕТОДИ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНІЙ МОВИ

Гришко Н.В. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І.

Метод навчання – базова категорія методики, розуміння якої надає сутній вплив на трактовку інших термінів і понять.

Цей термін має декілька значень як у вітчизняній так і в зарубіжній методиці. У загальній дидактиці і в інших базових науках “метод” означає спосіб пізнання, шлях дослідження і розв’язання проблемної задачі.

В дидактиці розглядаються словесні, наглядні, практичні методи.

Методика викладання іноземних мов – це наука, яка вивчає цілі, зміст, методи і засоби навчання, а також способи учіння і виховання на матеріалі іноземної мови.

Деякі дослідники (Щеба Л.В., Рит Е.М., Розенцвейг Ю.В., Блумфілд Л., Фріз Ч.) вважали методику навчання іноземним мовам прикладним мовознавством. Є.М. Рит писав: “Методика навчання іноземним мовам – практичний додаток загальних висновків лінгвістики, особливо порівняльного мовознавства”. Останнім часом ця теорія знов відроджується у зв’язку з виникненням теорії мовних контактів і психолінгвістики [1, с.7].

Звісно, що особливості самого предмету іноземної мови не можуть не впливати на процес навчання. Разом з тим ряд запитань, пов’язаних з побудовою процесу навчання іноземним мовам (система вправ, принципи побудови занять, проблеми контролю, використання наглядних посібників і т.п.), неможна вирішити тільки на мові лінгвістики.

Вчений Беляєв стверджував, що методика навчання іноземній мові являється прикладною психологією, оскільки основні закономірності навчання іноземним мовам можуть бути виведені з психологічних закономірностей засвоювання іноземної мови, головною з яких являється навчати не просто іноземній мові, а мисленню на ній. В якості теоретичної бази для даної думки послужила теорія Сепіра – Уорфа, в якій він стверджував, що структурно-семантичні відмінності різних мов відповідають відмінностям у способах мислення, з чого був зроблений висновок, що навчання іноземній мові – це навчання мисленню на ній. Отже, методика ціллю якої являється навчання іноземному мисленню, являється прикладною психологією. Однак помилковість цього ствердження незабаром

була доказана. Вчений І.В. Рахманов показав, що кількість слів, що виражають поняття, які відсутні в іншій мові, порівняно невелика кількість, частіше випадки розбіжностей значень слів і словосполучень [2, с. 26–32].

І. Л. Бім визначає предмет методики як узагальнення безліч можливих моделей взаємодії всіх явищ, процесів, зв'язків, відношень тієї сфери діяльності, яка пов'язана із навчанням іноземним мовам [3, с. 120].

Таким чином, в предмет методики як науки всі ідеальні підсистеми всередині учбового предмета, тобто наші знання про нього, зафіксовані у категоріях цілі, змісту і методів навчання, що знаходяться у тісному взаємозв'язку один з одним і взаємодіючих з методикою як цілісною, історично сформованою системою наших знань о даній сфері діяльності, відображеної учбовим предметом. Все разом вона узагальнює і моделює як свій предмет.

Виділені об'єкт і предмет методики навчання іноземній мові дозволяють визначити її як науку, яка досліджує цілі, зміст, методи і засоби навчання, а також способи вивчення і виховання на матеріалі іноземної мови.

Література:

1. Рит. Є.М. Викладання методики навчання іноземної мови : [текст] / Є.М. Рит / М., 1986. – № 2. – С. 7.
2. Рахманов І.В. Учебно-методический комплекс по английскому языку / І.В. Рахманов // Иностраннй язык для университетов. – М., 1993. – № 6. – С. 26–32.
3. Бім І.Л. Основы эксперимента в методике обучения иностранным языкам / І.Л. Бім. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 1971. – 120 с.

ЗАСОБИ ВИРАЖЕННЯ ВНУТРІШНЬОГО МОВЛЕННЯ В ХУДОЖНЬОМУ ДИСКУРСІ

Закопайло Т.С. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викладач Воробйова І.М.

У нашому дослідженні був проведений системний аналіз вживання внутрішнього мовлення в художньому тексті, зокрема, визначено місце внутрішнього мовлення в структурі мовленнєвого акту, розроблена типологія внутрішнього мовлення, а також охарактеризовано засоби вираження внутрішнього мовлення в художніх текстах.

Актуальність представленої роботи полягає у необхідності продовження систематизованого дослідження особливостей процесу породження та сприйняття тексту у формі внутрішнього мовлення, а також комплексного аналізу репрезентації внутрішнього мовлення як багатоаспектного явища.

Об'єктом дослідження виступає внутрішнє мовлення як вербалізована форма мисленнєвої діяльності, репрезентоване в російських, українських та англійських художніх текстах середини XIX – початку XX ст.

Предметом дослідження є семантичні, граматичні, стилістичні та прагматичні характеристики внутрішнього мовлення, особливості мовних одиниць, що використовуються для передачі специфічного прийому репрезентації мовомислення літературних героїв.

Перший розділ присвячений розкриттю поняття внутрішнього мовлення як багатоаспектної категорії та визначення його місця в художньому та літературному дискурсі. З'ясовано, що на сучасному етапі проблема цього художнього засобу є досить спірною та неоднозначною з огляду на відсутність єдиного поняття та єдиної думки науковців з цього приводу. Його репрезентація в сучасній літературі є повністю умовною формою художнього уявлення психічних процесів мислення.

У другому розділі проаналізовано лексичні, синтаксичні, стилістичні та графічні особливості внутрішнього монологу, внутрішнього діалогу, внутрішньомовленнєвих вкраплень і потоку свідомості як специфічних способів передачі внутрішньої роботи думки в літературних художніх текстах. Визначено, що специфічне вираження внутрішнього мовлення в літературному дискурсі може бути представлене трьома типами. Так, перший тип характеризується тим, що автор відсутній як розповідач, на перше місце висувається герой. У другому типі внутрішнього мовлення основну розповідь веде автор, але час від часу він дозволяє герою сказати своє слово. Третій тип відрізняється більш тісною взаємодією автора й героя, у відтворенні подій вони беруть участь на рівних правах, часто замінюючи один одного.

У третьому розділі досліджуються засоби вираження внутрішнього мовлення, а саме виділено наступні їх групи: ті, що включають внутрішнє мовлення в контекст; які виділяють його з контексту; такі, що одночасно і включають його в контекст, і виділяють із нього (включно-видільні). Дослідження цих засобів виявило типовість

і розбіжність вираження внутрішнього мовлення у різних мовах, розкрили комунікативно-прагматичні способи впливу автора на читача в текстах із застосуванням прийому внутрішнього мовлення.

В результаті здійсненого дослідження було виявлено, що внутрішнє мовлення є характерним явищем сучасної художньої літератури, самостійним способом передачі мовлення і думки, що вміщує у собі персонажну і авторську перспективи, та знаходить відбиток у лексичному наповненні, граматичній структурі й інтонаційному оформленні художнього тексту.

Література:

1. Домашнев А.И. Интерпретация художественного текста / Домашнев А.И., Шишкина И.П., Гончарова Е.А. – М. : “Просвещение”, 1989. – 208 с.
2. Кухаренко В.А. Интерпретация текста : [учеб. пособие для студентов пед. институтов по спец. № 2103 “Иностр. яз.”] / Кухаренко В.А. — 2-е изд., перераб. — М. : “Просвещение”, 1988. — 192 с.
3. Семенюк В.Я. Внутрішнє мовлення: лінгвістичні аспекти інтерпретації української художньої прози ХХ століття : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук : спец. 10.02.01 “Українська мова” / В.Я. Семенюк. — Київ. нац. ун-т ім. Т.Шевченка. — Ін-т філології. — К., 2006. — 20 с.
4. Сенічева О.А. Засоби вираження внутрішнього мовлення в художньому тексті : дис. канд. філол. наук : 10.02.15 “Загальне мовознавство”/ О.А. Сенічева. — Донец. нац. ун-т. — Донецьк, 2005. — 20 с.

ФУНКЦІОНУВАННЯ ФРАЗЕОЛОГІЗМІВ З КОЛОРОНІМАМИ

У ГАЗЕТНОМУ ДИСКУРСІ

Качура М.О. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викл. Воробйова І.М.

Фразеологізм як мовне явище розглядається нами не лише в лінгвістичному, а й в психологічному контексті. Зближення мовознавства з психологією дає можливість “шукати рішення питань про мову в психології, і, навпаки, чекати від досліджень мови нових відкриттів в області психології. Крім того, нас цікавлять назви кольорів у складі цих мовних одиниць. Осмислення проблем семантики колоративної композити з позицій

когнітивної лінгвістики та лінгвокультурології дозволяє встановити ментальні чинники утворення композити з колоративним компонентом, скласти уявлення про структуру знань, об'єктивовану в лексичних одиницях з денотативним значенням кольору. Тому, науковий пошук в сфері психолінгвістики, прагмалінгвістики та когнітивної лінгвістики є досить актуальний.

Феномен кольору цікавив людство з давніх – давен. Ґрунтовно колір як фізичне явище описав І.Ньютон. Саме він виділив у спектрі 7 основних кольорів, виміряв довжину різних світлових хвиль, які і виникають кольорові відчуття.

Колороніми (від лат.color – колір, гр.οπίμα – ім'я), або кольороназви визначаються як лексеми, денотативним значенням яких є ознака кольору.

Як показало наше дослідження **мови газетних статей**, в англійській мові найбільшу кількість становлять ФО з колоронімом black (24,71%). На другому місці фраземи з компонентом blue (16,86%). Далі у порядку зменшення йдуть такі назви кольорів як white (15,01%), red (14,31%), green (9,47%), yellow (6,47%), rosy, pink (3,24%), gray (2,78%), brown (2,54%), purple (0,69%), orange (0,23%). Серед ФО зустрічаються і такі, до складу яких входять два або більше колороніми. Вони становлять 3,69% проаналізованих фразем. Отже, у фразеологізмах найчастіше використовуються назви тих кольорів, які за теорією Ньютона не існують – чорний та білий. Однак на думку Й.В.Ґете, чорний та білий є першоосновою утворення інших кольорів: «для виникнення кольору необхідні світло і морок».

Аналіз функціонування колоронімів англійських газет ми провели на основі вивчення їх уживання в заголовках, що займають так звану сильну позицію та завдяки своєму протиставленню корпусам текстів привертають увагу читачів. Матеріалом дослідження слугують заголовки статей, відібрані з новинних видань *Daily News, The Times, USA Today, The Daily Telegraph, The Daily Mirror*.

Відображення в заголовках новинного газетного дискурсу дійсності лінгвальними засобами на позначення кольору підпорядковується риторичним етапам текстобудови: інвенції, елокуції та диспозиції. Колороніміка газетного дискурсу представлена вільними й сталими номінаціями, а також фразеологічними одиницями.

Назви статей новин виконують чотири функції: репрезентативну, орієнтаційну, апелятивно-сугестивну та текстотвірну. Функція колоронімів залежить від їхнього місця в ініціальній, медіальній і фінальній позиціях заголовків газетних новин. Найбільша кількість колоронімів вживається в ініціальній позиції перед підметом та слугує засобом

привернення уваги до виконавця чи об'єкта дії. У медіальній позиції, що представлена присудком, колоронімами використовуються на позначення емоційних станів та представлення автором додаткових якостей описаних подій, а у фінальній – характеризують об'єкт та спосіб виконання зазначеної дії.

Таким чином, можна відзначити, що дослідження колоронімів, зокрема англійської мови, посідає важливе місце у контексті газетної статті. Колороніми широко використовуються в англійськомовному газетному дискурсі новин для передачі інформаційно та емоційно значущого життєвого досвіду людини та є ефективним засобом не лише передачі інформації, а й здійснення впливу на читацьку аудиторію.

Література:

1. Єрченко П.Г. Класифікація фразеологічних одиниць : [текст] / Єрченко П.Г. // Іноземна філологія, 1994. – Вип. 4, С.8– 12.
2. Кунин А.В. Курс фразеології сучасного англійського мови : [уч. пос. для ін-тів і фак. іностр. мов]. – 3-є вид. стереотип. / Кунин А.В. – Дубна : “Фенікс+”, 2005. – 488 с. – С. 5– 26, 43– 47, 71– 72.
3. Смирницький А.І. Лексикологія англійського мови / Смирницький А.І. – М.: Московський Державний Університет, 1998. – 260 с.– С. 207.
4. Сміт Л.П. Фразеологія англійського мови / Сміт Л.П. ; [пер. з англ. А.Р. Ігнат'єва]. – М. : Учпедгиз, 1959. – 208 с. – С.10, 89, 158.
5. Сыров И.А. Функционально-семантическая классификация заглавий и их роль в организации текста / И.А. Сыров // Филологические науки, 2002. – №3. – С. 59–68.
6. Daily News [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.nydailynews.com/>
7. The Daily Mirror [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.mirror.co.uk/>
8. The Daily Telegraph [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.telegraph.co.uk/>
9. The Times [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.thetimes.co.uk/tto/news/>
10. USA Today [Електронний ресурс] – Режим доступу до журн.: <http://www.usatoday.com/>

ЛІНГВОКРАЇНОЗНАВЧИЙ КОМПОНЕНТ ПРИ ВИВЧЕННІ ІНОЗЕМНИХ МОВ

Максимов С.І. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І.

В сучасних концепціях навчання іноземній мові розглядається як відображення культури відповідного народу, а оволодіння іноземною мовою – як оволодіння іншомовною культурою і як засвоєння світових духовних цінностей. Таким чином соціальне замовлення передбачає не тільки формування у тих, хто вивчають іноземну мову, необхідних іншомовних навичок та вмінь, але й ознайомлення через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю.

Проблеми взаємопов'язаного оволодіння іноземною мовою і відповідною культурою вивчаються лінгвокраїнознавством.

Лінгвокраїнознавчий аспект є невід'ємною частиною сучасного викладання іноземної мови у навчальних закладах, цей аспект є ключовим у спонуканні до мотивованого вивчення цієї мови.

Кожна національна культура складається з національних і інтернаціональних елементів і не може цілком збігатися з іншою культурою.

Знання національних реалій важливе при вивченні культури і мови країни. Постійною ознакою належності слова до лінгвокраїнознавчого матеріалу є присутність національно– культурного компонента, якого немає в інших мовах [2, с. 12].

Лінгвокраїнознавчий аспект знаходить своє відображення в цілях та задачах навчання іноземної мови, а також у змісті та прийомах навчання, що дає можливість цілеспрямовано проводити роботу з формування фонових країнознавчих знань з перших кроків.

Отже, кінцевою метою засвоєння лінгвокраїнознавчого аспекту є формування у тих, хто вивчає іноземну мову лінгвокраїнознавчої компетенції.

В Україні постійно зростає інтерес до вивчення іноземної мови і у зв'язку з цим з'явилася об'єктивна необхідність розширити наявні шляхи підготовки з цього напрямку.

Надзвичайно перспективними є ідеї створення навчальних програм з використанням комп'ютерів і відеозаписів, і впровадження їх у практику школи.

До категорії засобів навчання, що більше усього можуть наблизити учня до природного культурологічного середовища, відносяться автентичні матеріали: справжні літературні, образотворчі, музичні добутки, предмети реальної дійсності (одяг, меблі, посуд) та їх ілюстративне зображення [1, с. 16].

Необхідно зазначити, що самостійне читання іншомовної літератури повинне стати невід'ємним, рівноцінним компонентом усього педагогічного процесу навчання іноземних мов.

Організація вивчення іноземної мови в тісному зв'язку з національною культурою народу досліджуваної мови, лінгвокраїнознавче “фарбування” навчання в цілому, навчальних матеріалів, буде сприяти посиленню комунікативно – пізнавальної мотивації учнів, розширенню загальнокультурного кругозору, дозволить урізноманітнити прийоми і форми робіт, найбільш ефективно реалізувати загальнодидактичні вимоги поєднання навчання з вихованням. Засвоєння лінгвокраїнознавчого аспекту сприяє поглибленню знань учнів в області культури країни мови, що вивчається, що знайде своє відображення в адекватності їхньої мовленнєвої і соціальної поведінки в іншомовному середовищі.

Література:

1. Кричевская К.С. Прагматические материалы, знакомящие учеников с культурой и средой обитания жителей страны изучаемого языка : [текст] / Кричевская К.С. // Иностранные языки в школе, 1996. – № 1. – С. 13 – 17.
2. Миролубов А.А. Культуроведческая направленность в обучении иностранным языкам : [текст] / Миролубов А.А. // Иностранные языки в школе, 2001. – №5. – С. 11– 14.

КОНЦЕПТ З ТОЧКИ ЗОРУ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Мелещенко О.О. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Шамаєва Ю.Ю.

На сучасному етапі лінгвістичних пошуків важливе місце посідає питання особливостей представлення знань у мові та свідомості людини (Р. Ленекер, Дж. Лакофф, М. Джонсон, У. Крофт, Н.Н. Болдирев, Е.С. Кубрякова, І.А. Стернін, З.Д. Попова, О.О. Селіванова, А.М. Приходько, С.А. Жаботинська, М.М. Положин та ін.). Ці питання

розглядає когнітивна лінгвістика. Коли йдеться про вищевказані процеси, а також про формування думки та оцінки оточуючого світу, й наступного отримання ними фізичної оболонки, припускається одночасно існування різних форм їхньої репрезентації в мозку людини у вигляді певних структур свідомості. Такими структурами виступають концепти – “кванти знання”, що зорієнтовані на відображення онтології світу у зв’язку з потребами соціальної дійсності.

Виникнення когнітивної лінгвістики було зумовлено тим, що для кращого та широкого розуміння явищ, які відбуваються у мові, виникла потреба застосування саме когнітивного підходу, який дав можливість представити широку когнітивну основу механізмів накопичення знань, їхньої обробки, збереження та зображення як когнітивних моделей.

За визначенням О. С. Кубрякової і В. З. Демьянкова, когнітивна лінгвістика – це лінгвістичний напрям, у центрі уваги якого знаходиться мова як загальний когнітивний механізм, який грає роль в кодуванні і в трансформуванні інформації [1]. Одже, головна мета когнітивної лінгвістики – зрозуміти, як здійснюються процеси сприйняття, категоризації, класифікації та осмислення світу, як відбувається накопичення знань, які системи забезпечують різні види діяльності з інформацією [5, с. 12].

В даний час слід визнати, що саме концепт є ключовим поняттям когнітивної лінгвістики. Однак, незважаючи на те, що поняття концепт затвердилось для сучасної когнітивістики, зміст цього поняття дуже істотно варіює в концепціях різних наукових шкіл та окремих учених.

В даній роботі проаналізовано результати основних досліджень в області класифікації концептів, визначення їх структури та опис способів маніфестації лінгвокогнітивних концептів в мові. Серед останніх досягнень найбільш оптимальною є, на нашу думку, класифікація, розроблена З.Д. Поповою та І.А. Стерніним. Ці вчені пропонують визначати наступні напрями: 1) культурологічний; 2) лінгвокультурологічний; 3) логічний; 4) семантико-когнітивний; 5) філософсько-семіотичний [4].

Розглянемо лінгвокогнітивні методи дослідження концептів. З. Попова та І. Стернін говорять про метод семантико-когнітивного аналізу, що передбачає під час

лінгвокогнітивного дослідження перехід від змісту значень до змісту концептів [4, с. 9]. Більшість мовознавців вважають доречним застосовувати метод концептуального аналізу, метою якого, є реконструкція когнітивних механізмів індивідуальної чи колективної свідомості. Необхідно зазначити, що та чи інша модель концептуального аналізу залежить не тільки від складності та значущості концепту, але й від мети і завдань, які ставить перед собою дослідник. На думку М. Полюжина, концептуальний аналіз дає реальну змогу простежити, як і якою мірою знання мови відображає знання людини про світ у вигляді тлумачення у словникових дефініціях [3, с. 12].

Також досить популярним серед методів дослідження лінгвокогнітивних концептів є побудова фреймової схеми. Даний метод був описаний в роботах Л.С. Піхтовнікової, О.М. Гончарук [3]. Побудуємо фреймову схему для англomовної класичної байки “The Ant and the Grasshopper”.

Спочатку треба виділити концепт, пов’язаний з інтерпретацією тексту. Для когнітивного аналізу представлення знань у тексті байками обираємо текстові концепти, тобто ті, які безпосередньо пов’язані зі змістом даного, конкретного тексту.

Отже, для наших цілей будуть вживатися табличні фреймові схеми, більш прозорі в застосуванні і більш продуктивні у вирішенні завдань у лінгвопрагматичному і лінгвокогнітивному ракурсі.

У фреймовій структурі представляється лише мінімальний набір атрибутів і ознак концепту, без яких він перестає бути концептом.

Основним текстовим концептом англomовної байки “The Ant and the Grasshopper” був виділений концепт “ЛЕДАРСТВО”. Атрибутами концепту виступають: 1) межі ледарства персонажу; 2) наслідки ледарства; 3) людські характеристики персонажів-тварин (алегоризація). На наш погляд, концепт, що описується, не має значної глибини і багатшаровості. Ледарство персонажу зводиться до того, що він забавляється замість роботи заради забезпечення себе у майбутньому. В результаті коник опиняється у скрутному становищі, коли приходить зима і йому нічого їсти і він вмирає з голоду. Водночас, мурахи забезпечені їжею, яку вони запасали ціле літо. Приєднані процедури

відображені, вони являють собою ментальні дії персонажу. Визначені дії породжують у тексті нову інформацію, яка насичує концепт.

Література

1. Короткий словарь когнитивных терминов / Кубрякова Е.С., Демьянков В. З., Лузина Л.Г., Панкрац Ю.Г. – М. : Филологический факультет МГУ им. М.В. Ломоносова, 1997. – 212 с.
2. Піхтовнікова Л.С. Лінгвокогнітивний аспект дослідження англomовної прозової байки / Піхтовнікова Л.С., Гончарук О.М. – Харків : Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна, 2010. – № 897. – С. 18–26.
3. Полложин М. Концептуальна система як базове поняття когнітивної семантики й теорії мовної особистості : [текст] / Полложин М. // Проблеми романо-германської філології: Зб. наук. праць. — Ужгород: Ліра, 2005. — С. 5–20.
4. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика / Попова З.Д., Стернин И.А. — М. : АСТ: Восток – Запад, 2010. — 314 с., [6] с. — (Лингвистика и межкультурная коммуникация. Золотая серия).
5. Croft W., Cruse D.A. Cognitive Linguistics. – Cambridge: Cambridge University Press, 2004. – 356 p.

РОЛЬ СЛЕНГУ У СУЧАСНІЙ ЛІНГВІСТИЦІ

Науменко К.М. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І.

Сленг як різновид мовного субстандарту традиційно привертає увагу вітчизняних і зарубіжних філологів завдяки яскравому емоційно-експресивному забарвленню, лаконічності й образності сленгізмів, здатності постійно змінювати кордони, що розділяють його з мовною нормою. Огляд наукової літератури, пов'язаної з проблематикою англійського сленгу дає змогу стверджувати, що дискусії на тему визначення поняття сленг та його етимології ведуться ще й зараз.

Найбільш ймовірною гіпотезою походження терміну є гіпотеза Е. Партріджа. За нею термін *slang* походить від *sling* (“метати”, “жбурляти”). Наприклад, *to sling ones jaw* – “говорити промови брудні та образливі”.

Сленг – відносно стійкий для певного періоду, широко уживаний, стилістично маркований (знижений) лексичний пласт (іменники, прикметники і дієслова, що позначають побутові явища, предмети, процеси і ознаки), компонент експресивного просторіччя, що входить в літературну мову, досить неоднорідний за своїми джерелами, ступеня наближення до літературного стандарту та має пейоративну експресію [3, с. 77].

В англійській мові розрізняють два типи сленгу: загальний (*general*) та професійний (*special*) [1, с. 268].

Поняття “сленг” в англійській лексикографії змішується зі словами та фразеологізмами, абсолютно різнорідними з точки зору їх стилістичного забарвлення і сфер застосування. Тому, в англійській мові професіоналізми, аргі та діалектизми часто входять до різновидів сленгу.

Основні проблеми при перекладі сленгу:

- відсутність еквіваленту в українській мові,
- неможливість перекладу певного терміну або виразу,
- використання абревіатур та піктограм,
- полісемія англійських слів,
- точне відображення культури та картини світу,
- енаносемія,
- велика різниця між британським, американським або австралійським сленгом [2].

Виділяють такі типи перекладацьких трансформацій: лексичні перетворення, стилістичні перетворення, морфологічні перетворення, синтаксичні перетворення, семантичні трансформації та трансформації змішаного виду (конвертна трансформація і антонімічний переклад).

Для перекладу сленгу використовують такі методи: додавання, опущення, транслітерація, калькування, конкретизація, генералізація, модуляція, експлікація, антонімічний переклад та компенсація.

Особливість явища сленгу полягає в тому, що, будучи невід’ємною частиною мови, він розвивається і еволюціонує разом з ним, а, отже, буде залишатися актуальною проблемою лексикології так довго, як існує сама мова.

Література:

1. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка: учеб. для институтов и факультетов иностранных языков / И.В. Арнольд. – М. : Высшая школа, 1986. – 304 с.
2. Нелюбин Л.Л. Введение в технику перевода (когнитивный и теоретико-прагматический аспект) : [учебное пособие] / Л.Л. Нелюбин – М.: Флинта: Наука, 2009. – 216 с.
3. Хомяков В.А. Введение в изучение сленга – основного компонента английского просторечия / В.А. Хомяков. – Вологда: Министерство просвещения ОСФСР Вологодского гос. пед. ин-та, 1971. – 381 с.

ПРИНЦИПИ КАТЕГОРИЗАЦІЇ ЛЮДСЬКИХ ЧЕСНОТ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ

Овсюк Д. Р. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Турченко В. О.

Одним із важливих питань сучасної лінгвістики є вивчення особливостей у національній специфіці мови. Основні підходи, завдяки яким це відбувається – це лінгвокогнітивний і лінгвокультурний підходи. Перший сформувався як реакція на встановлення антропоцентричної, когнітивної парадигми пізнання. Основні завдання лінгвокогнітивного підходу – дослідження співвідношення свідомості і розумових процесів, з одного боку, і мови, з іншого. Також у межах підходу розглядається роль мови в категоризації та концептуалізації світу [1, с. 132]. Завданням лінгвокультурного підходу є вивчення взаємозв'язку культури і мови. У цих даних підходів розглядаються основні поняття сучасної лінгвістики, такі як дискурс і концепт. Лінгвокультурний підхід передбачає звернення до проблеми реалізації соціокультурного компонента в дискурсі. Мова, згідно з цією концепцією, є універсальною формою первинної концептуалізації світу та раціоналізації людського досвіду, яка виражає та зберігає несвідоме стихійне знання про світ, історичну пам'ять про соціально значущі події в людському житті [4, с. 88].

Мета роботи – побудувати концептуальну схему поля “людські чесноти” з центральною та периферійною на матеріалі художнього дискурсу ХХ ст. Для здійснення цього були обрані художні твори відомих американських письменників І. Шоу і Е. Хемінгуей.

Визначення схеми концептополя “американські чесноти” буде проводитися за допомогою виділення провідних його чеснот. Був проведений дефініційний аналіз поняття “чесноти” в американських та вітчизняних словниках та вибрані основні 31 чеснота. За допомогою методу прямої вибірки була визначена частотність зазначених у роботах авторів та притаманність їх концептополю “американські чесноти” в цілому.

Аналіз художніх творів показав, що ядро концептополя “американські чесноти” складають концепти *good* і *hope*, які належать до універсальної і теологічної групи чеснот відповідно. У міру віддалення від ядра до периферії розташовуються наступні чесноти: *power, grace, honesty, self-control, trust, truth, efficacy, bravery, moral, courage, authority, faith, excellence*. На периферії концептополя розташовуються чесноти *fortitude, piety, charity, valor, chastity, loyalty, discipline, obedience, domination, justice, prudence, temperance, patience, reputation*.

Проаналізувавши концептополе «американські чесноти», можна також зробити висновок, що протягом ХХ ст. прототип справжнього американця в цілому мав риси доброї та чесною людини, яка завжди мала надію для подальшого життя, хоробру, сильну, здатну бути лідером. Разом з тим, ця людина не відрізнялася розсудливістю, керуючись скоріше яскравими почуттями та емоціями. Ця людина вільно поводить себе із особами протилежної статі, не відрізняється благочестям та мало допомагає іншим. Події, що призвели до формування такої типової особистості яка оточувала письменників ХХ ст. – це насамперед Велика депресія, Друга світова війна, рух за права негрів та сексуальна революція. Саме ці події були підґрунтям для історій, що письменники зобразили у своїх творах.

Література:

1. Арутюнова Н.Д. Логический анализ языка. Ментальные действия / Н.Д.Арутюнова. – М. : Высш.шк., 1993. – 189 с.
2. Полякова Е.И. Когнитивная лингвистика/ Е.И. Полякова, Т.В. Леденева, Е.Ф. Нечаева // Методические рекомендации. – М.: МИЭМП, 2007.– 56 с.
3. Слышкин Г.Г. Лингвокультурный концепт как системное образование / Г.Г. Слышкин // Воронеж: Вестник Воронежского университета, 2004. – Вып 1. – С. 29–35.
4. Ценностные картины мира в сопоставительном аспекте // Вестник КазУМОиМЯ им. Абылай хана. Серия Филология. №1 (9) : – Алматы: Вестник КазУМОиМЯ им. Абылай хана, 2007. – 123 с.

ОСОБЛИВОСТІ МОВЛЕННЄВИХ ХОДІВ В АНГЛОМОВНОМУ ДИСКУРСІ (НА МАТЕРІАЛІ ТВОРУ АРТУРА ХЕЙЛІ)

Прокопенко Ю. С. (м. Харків)

Науковий керівник: ст. викл. Воробйова І. М.

Однією з важливих проблем сучасної лінгвістики є визначення питань функціонування та взаємодії різних елементів дискурсу, зокрема мовленнєвих ходів, у відповідності з намірами, очікуваннями та стратегіями комунікантів, а також з особистісними та соціальними сторонами їх діяльності. При цьому визначальним чинником для здійснення комунікативної взаємодії є вміння доречно застосувати мовленнєві ходи, оскільки саме зв'язок та послідовність мовленнєвих ходів лежить в основі комунікативних тактик, спрямованих на реалізацію комунікативних стратегій мовця [1, 2].

Метою нашої роботи було комплексне вивчення та опис мовленнєвих ходів як складових мовленнєвої поведінки учасників англomовного дискурсу художнього твору у різних комунікативних ситуаціях. Для здійснення експериментального дослідження були обрані приклади діалогів, що містять репліки з реалізованими мовленнєвими ходами, з англomовного художнього твору Артура Хейлі "Hotel".

Відомо, що мовленнєва поведінка учасників дискурсу варіативна та здійснюється шляхом застосування мовленнєвих ходів різних типів [3]. Враховуючи це, для проведення дослідження було здійснено вибірку найбільш поширених комунікативних ситуацій, зокрема, у сфері ділових переговорів, повсякденного дружнього спілкування, спілкування науковий керівників з підлеглими, тощо. Також було вирішено проаналізувати особливості мовленнєвих ходів у комунікативних ситуаціях, які безпосередньо пов'язані з професійною діяльністю персонажів роману Артура Хейлі "Hotel", а саме при спілкуванні співробітників готелю з постояльцями різних верств населення.

Аналіз текстового матеріалу показав, що у різних комунікативних ситуаціях для реалізації поставлених цілей співрозмовники використовують різні мовленнєві ходи або навіть серію ходів. Так, було визначено, що для посилення впливу на адресата або для акцентування уваги на тій чи іншій проблемі характерно використання ряду мовленнєвих ходів, таких як "посилення", "узагальнення", "перебільшення", "контраст", "провокація", "несподіванка". Для пом'якшення конфліктної ситуації використовуються мовленнєві ходи "поступка", "пом'якшення", "зменшення", "зсув".

Крім того, було встановлено, що для даного художнього тексту при формулюванні директивів прохання характерними є мовленнєві ходи “повторення звернення”, “прохання про прохання” або “пом’якшення”. Комунікативні стратегії переконання, посилення комунікативної позиції та створення позитивної самопрезентації у комунікативних ситуаціях, пов’язаних із конфліктами інтересів, реалізуються переважно за рахунок мовленнєвих ходів “посилення”, “контраст”, “апеляція до авторитету”, “несподіванка”, “провокація”, “прогнозування”, “конкретизація перспектив” та “констатація негативних наслідків”. Було визначено, що для адресантів не характерно звернення до фізичних особливостей адресатів незалежно від комунікативних ситуацій та комунікативних стратегій співрозмовників, що може бути пов’язано з їх культурними та національними особливостями.

Таким чином, проведені дослідження можуть стати підґрунтям для подальшого вивчення особливостей мовленнєвої поведінки персонажів творів Артура Хейлі. Одержані результати можуть бути використані при підготовці матеріалів для проведення лекційних та семінарських занять з фахових дисциплін.

Література:

1. Красных В. В. Основы психолингвистики и теории коммуникации / В. В. Красных. – М. : ИТДГК “Гнозис”, 2001. – 270 с.
2. Renkema J. Introduction to Discourse Studies / J. Renkema. – Amsterdam: John Benjamins Pub, 2004. – 363 p.
3. Edwards D. Discursive psychology / D. Edwards, J. Potter. – London : Sage, 1992. – 196 p.

АБРЕВІАТУРНІ ПРОЦЕСИ В АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Телепнева С.С. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Гридасова О.І.

Одним із самих затребуваних і продуктивних способів словотвору на сьогоднішній день є аббревіація, яка використовується не тільки в російській або англійській мовах, але й у всіх європейських. Історія аббревіації з моменту виникнення до нинішніх днів нараховує не один десяток років. Тим часом, вивчення аббревіації стає сьогодні очевидною необхідністю, без якої неможливо представити загальну картину словотвору.

Абревіатури визначаються як слова, складені зі скорочених початкових елементів (морфем) словосполучення або утворені шляхом додавання початкових букв слів або початкових звуків [1, с. 187].

Лексичні скорочення поділяються на абревіатури (які, в свою чергу, представлені ініціалізмами (послідовність початкових літер), акронімами (послідовність звуків, позначених початковими літерами, які читаються як звичайне слово), та фонологічними абревіаціями (в яких семантика об'єкта, чия назва скорочується, закладена в самій формі), усічення (апокопи (відсікання кінцевого елементу слова), афери (відсікання початкового елементу слова), синкопи (вилучення центральної частини слова) та змішані (відсікання початкового та кінцевого елементів) [2, с. 164 – 168].

В англійській мові розрізняють наступні типи абревіатур: абревіатури ініціального типу; абревіатури складового типу; абревіатури змішаного типу; абревіатури з комбінації початкової частини (букви) слова із цільним словом, які не піддаються скороченню; абревіатури з комбінації початку першого слова з початком і кінцем другого або тільки з кінцем другого [1, с. 117].

Основними способами перекладу абревіатур та скорочень є наступні: транслітерація (*Campbell* [ˈkæmpbəl] – Кэмпбелл), транскрипція (*New Press Quarterly* – НьюПрессКвотерли), калькування (*PC* – *Personal Computer* (персональний комп'ютер), експлікація (*VR* – *virtual reality* (світ, штучно створений за допомогою комп'ютерної техніки) та еквівалентний переклад (*journeuman* — кваліфікований робітник) [4, с. 96].

Для розшифровки скорочень застосовуються такі основні методи: аналіз контексту, використання словників скорочень та інших довідкових матеріалів, аналіз структури скорочень (застосовують тільки з абревіатурами зі складною структурою), використання аналогій (якщо скорочення маловідоме, крім того, що необхідно подати його скорочений переклад, потрібно також розшифрувати його рідною мовою) [3, с. 31–36].

Абревіатурні процеси в сучасній англійській мові важко переоцінити. Абревіатури допомагають скоротити до мінімуму мовні зусилля, мовні засоби й час, залишаючись при цьому зрозумілими й дохідливими. Абревіатури також необхідні для того, щоб спростити довгі найменування в офіційно-діловій мові. Слова зі складною внутрішньою

структурою мають при цьому стислу зовнішню форму, що дозволяє вживати їх як у розмовній живій мові, так і в наукових працях.

Література:

1. Ахманова О.С. Словник лінгвістичних термінів / О.С. Ахманова. – М. : Рад. енциклоп., 1969. – 246 с.
2. Борисов В.В. Аббревиация и акронимия / В.В. Борисов. – М.: Воениздат, 1972. – С. 24–25.
3. Мацько О.М. Аббревіатури як згорнені мовні формули в дипломатичних текстах / О.М. Мацько // Мовознавство, 2000. – №1. – С.31–36.
4. Могілей І.І. Основи перекладу. Граматичні та лексичні аспекти: навчальний посібник / Л.П. Дегтярьова, І.І. Могілей, Т.М. Колодич, В.К. Шпак – К.: Знання, 2005. – 310 с.

СЕМАНТИЧНИЙ СПОСІБ ТВОРЕННЯ МОВНИХ ОДИНИЦЬ

Фомічов В.В. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доц. Дудолодова О.В.

Семантичний спосіб творення одиниць або семантична деривація – це зміна семантики слів, прийнятих за вихідні та створених на основі нових значень [1, с. 129]. Інакше кажучи, семантична деривація – механізм утворення нового значення у лексичній одиниці, яка вже існує в мові – передбачає переосмислення слів, використання в мові лексичних одиниць у новій для них функції. Багато лінгвістів вважають, що продуктивність цього типу словотворення визначається передусім “природою мислення”, тобто здатністю узагальнювати у ліві різні явища, систематизувати в мові об’єкти немовної діяльності [2, с. 82].

Актуальність обраної теми визначається тим, що бурхливий розвиток словникового складу англійської мови в останні десятиліття викликає потребу дослідження різних способів словотворення у сучасній англійській мові.

Об’єктом роботи стали метафоричні та метонімічні одиниці англійської мови.

Предметом нашого дослідження є способи вторинної номінації для утворення англомовних лексичних одиниць.

Мета дослідження – вивчити, описати та обґрунтувати способи творення лексичних одиниць у сучасній англійській мові.

Досягнення мети вимагає виконання наступних завдань:

1. чітко окреслити поняття словотвору у лінгвістиці;
2. дати визначення поняттям «метафора» та «метонімія»;
3. визначити головні способи творення лексичних одиниць у сучасній англійській мові.

Методами роботи були: порівняльно-аналітичний метод, описовий та кількісний аналіз.

Матеріалом дослідження слугували сучасні англомовні детективні романи.

У роботі ми розглянули семантичну деривацію як спосіб творення сленгізмів на прикладі сучасних англомовних детективних романів та словників *The Slang Thesaurus*, *The Oxford Dictionary of Modern Slang*, а також *The Lexicon of Thieves' Cant*.

Одним із продуктивних способів словотворення у сучасній англійській мові є семантична деривація, характерною особливістю якої є якісний приріст, що може викликати складнощі в адекватному сприйнятті лексичної одиниці у художньому тексті.

У результаті проведеного дослідження зауважимо, що процес розвитку нових значень у слів здійснюється за стандартними, добре відомими мові семантичними моделями. Серед видів семантичної деривації найпоширенішими є метафора (51%) і метонімія (29%), звуження (15%) і розширення (5%) значення. Кожен з цих видів являє собою стійкий механізм утворення нових лексичних одиниць у сучасній англійській мові.

Переважання метафори підтверджує її образність і поширення з метою підкреслити експресивно-емоційний аспект, перевагу експресивності лексичної одиниці над її інформативністю. Метонімія оперує конкретними поняттями, спираючись на стійкі і постійні зв'язки з конкретними поняттями за принципом асоціації.

Література:

1. Арбекова Т.И. Лексикология английского языка (практический курс) / Т.И. Арбекова. – М.: Высш. шк., 1977.
2. Арнольд И.В. Лексикология современного английского языка / И.В. Арнольд. – М. : Высш. шк., 1973. – 303 с.

КАТЕГОРІЯ У СКОПУСІ КОГНІТИВНОЇ ЛІНГВІСТИКИ

Чапорова Д.З. (м Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Шамаєва Ю.Ю.

Лінгвістична категоризація протягом усього історичного розвитку мовознавства завжди була об'єктом дослідження науковців, оскільки саме трактування механізмів поділу елементів мовної системи на класи визначало напрямок розвитку тієї чи іншої лінгвістичної парадигми, формувало погляди науковців на функціонування мовної системи, закономірності її організації та перспективи розвитку. Сутність когнітивного підходу до явища категоризації полягає у розгляді останнього у зв'язку із іншими когнітивними процесами – із сприйняттям і пам'яттю людини, її уявою та емоціями, мисленням з фокусом на процесах концептуалізації та категоризації.

У цьому зв'язку, актуальність нашого дослідження зумовлено глибоким інтересом лінгвістів до питань співвідношення мисленнєвої сфери та мови, перебігу ментальних процесів, особливості розгляду процесів категоризації та концептуалізації світу у мовознавстві.

Об'єкт роботи – категорія як спосіб пізнавальної діяльності людини й формування знань, що вивчається у річищі когнітивної лінгвістики, а його предмет – специфічні характеристики категорії з акцентом на її природі та типологічному вимірі.

В процесі нашого дослідження ми розглянули найважливіші етапи становлення та історичного розвитку когнітивної лінгвістики як наукового напрямку. Когнітивна лінгвістика успадкувала здобутки всіх попередніх мовознавчих парадигм і розвиває успадковані від лінгвістики, філософії та психології класичні проблеми зв'язків між мовою й мисленням, але розглядає їх у таких категоріях, як знання, його мовні різновиди, мовні способи репрезентації знань, мовні процедури оперування знаннями, ментальні структури та процеси у свідомості. Значення мови для когнітивної науки є надзвичайно великим, бо саме через мову можна об'єктивізувати розумову діяльність, тобто вербалізувати її.

Когнітивна лінгвістика має внутрішню структуру, предмет дослідження, власну методологію, категоріальний апарат. Серед найбільш важливих і найбільш опрацьованих напрямів когнітивних досліджень нами були проаналізовані: теорія когнітивних моделей

(фреймова семантика) Ч.Філлмора, теорія семантичних прототипів Дж.Лакоффа, теорія концептуальної метафори та концептуальної метонімії Дж.Лакоффа і М.Джонсона і когнітивна теорія літератури (когнітивна поетика).

Центральне місце в когнітивній лінгвістиці займає категоризація навколишньої дійсності. Серед безлічі міждисциплінарних підходів було виділено лише декілька, які зробили суттєвий внесок у формування сучасного бачення процесу категоризації: класична теорія категоризації, її сучасні варіації і прототипна теорія категоризації. Категоризація є одним з найважливіших складників механізму пізнання. Категорійна структура мови, відбиваючи категорійну структуру мислення, є ієрархічно впорядкованою множиною одиниць різного ступеня узагальнення і абстрагування, яку очолюють загальні категорійні значення частин мови. В залежності від складу категоризованої множини, характеру категоризуючої ознаки і відношення даної ознаки до класів розбиття було виділено та проаналізовано наступні типи категорій: граматичні і семантичні. Лексичні значення слів становлять основу семантичних категорій, граматичні значення – граматичних категорій.

Таким чином, підводячи підсумки проведеного дослідження можна стверджувати, що незважаючи на свій молодий вік, когнітивна лінгвістика вже має чимало здобутків і представників. Когнітивний погляд на категоризацію ґрунтується на припущенні, що здатність людини до категоризації пов'язана з її досвідом та уявою, особливостями сприйняття, культурою. Евристичний потенціал категорій практично не вичерпний, а отже актуальність подальших досліджень в цій проблемі неминуща, оскільки тільки крізь призму категорій можна показати «конструювання» світу в цілому через мовне існування людини.

Література:

1. Болдырев Н. Н. Методологические проблемы когнитивных исследований в лингвистике / Николай Николаевич Болдырев // Филология и культура: мат-лы VII Междунар. науч. конф. 14–16 окт. 2009 г. – Тамбов: Издательский дом ТГУ им. Г.Р. Державина, 2009. – С. 35-41.

2. Бондарко А.В. Понятийные категории и языковые семантические функции в грамматике / А.В.Бондаренко // Универсалии и типологические исследования. – М., 1974. – С.25–42, 48–52.
3. Краткий словарь когнитивных терминов / Кубрякова Е.С., Демьянков В.З., Панкрац Ю.Г., Лузина Л.Г. – М.: Филологический факультет МГУ им. М.В.Ломоносова, 1997. – 248 с.
4. Лакофф Дж., Джонсон М. Метафоры, которыми мы живем : Пер.с англ./ Под ред. и с предисл. А.Н.Баранова. – М.: Эдиториал УРСС, 2004. – 256 с.
5. Селіванова О.О. Сучасна лінгвістика: термінологічна енциклопедія / Селіванова О.О. – Полтава : Довкілля. – К., 2006. – 716 с.
6. Fillmore Ch. J., Atkins B.T. Toward a Frame – Based Lexicon: The Semantics of RISK and its Neighbours // Frames, Fields, and Contrasts. Hillsdale, N.J.: Lawrence Erlbaum Assoc., 1992. – P. 75–102.
7. Gibbs R. W. What's cognitive about cognitive linguistics / R. W. Gibbs // Cognitive linguistics in the redwoods : the expansion of the new paradigm in linguistics. – Berlin, New-York : Mouton de Gruyter, 1995. – P. 27–116. – (Cognitive linguistics research).
8. Langaker R. Concept, Image and Symbol: The Cognitive Basis of Grammar. Berlin – New York: Mouton de Gruyter, 1991. – 408 p.
9. Putnam H. The meaning of meaning // Mind, language and reality. Philosophical papers. – Cambridge, 1975. – P.215–271.

ЕМОЦІЇ У ФОКУСІ ЛІНГВІСТИЧНИХ СТУДІЙ

Черевач М.С. (м. Харків)

Науковий керівник: канд. філол. наук, доцент Шамаєва Ю.Ю.

У світовій науці з'являється все більше робіт, присвячених складній та багатоаспектній природі емоцій. Але, незважаючи на те, що в лінгвістиці накопичений великий досвід вивчення емоцій у мові, необхідним є їх вивчення в більш міждисциплінарному скопусі.

Для філології становить інтерес визначення складної когнітивної структури, складних взаємовпливів і взаємовідносин різних культурних концептів, їх лексична реалізація та семантична вмотивованість [1].

Емоції узагальнюються і передаються в процесі соціокультурної взаємодії, завдяки чому формується загальна емоційна мова, загальний досвід емоційних переживань, який набагато ширше і різноманітніше індивідуального досвіду людини. Засвоюючи в процесі соціалізації лінгвістичні емоційні ярлики, людина навчається розпізнавати, називати свої емоції і керувати ними, в результаті природна афективність набуває соціокультурну форму.

Метою роботи є дослідження емоцій і їх специфіки у фокусі лінгвістичних студій з урахуванням міждисциплінарності їхнього вивчення.

Досягнення даної мети передбачає виконання таких завдань: розгляд емоцій з точки зору психології та соціології; обґрунтування царини емоцій як складної та міждисциплінарної; визначення ролі емоцій як об'єкта мовознавства та культурології; висвітлення когнітивної теорії емоції та поява емотіології; огляд засобів вербалізації емоцій.

В результаті дослідження було встановлено, що емоція не тільки одна з форм відображення дійсності, (а саме, відображення ставлення до світу), а й сама є для мови об'єктом відображення і тому реєструється в мові.

Таким чином, емоції, а точніше їх вираження в мові, займають одне з провідних місць у сфері інтересів сучасної лінгвістики. Для філології становить інтерес визначення складної когнітивної структури, складних взаємовпливів і взаємовідносин різних культурних концептів, їх лексична реалізація та семантична вмотивованість.

Когнітивна теорія емоцій, або емотіологія, що об'єднує когнітивну психологію і лінгвістику, висвітлила нову проблематику вивчення емоційних явищ. У дослідженнях з емотіології використовуються отримані в інших галузях знання про емоції, зокрема, дані когнітології, і, на їх основі, розробляється лінгвістична концепція емоцій. Оскільки когніція викликає емоцію, а емоції впливають на когніцію, – емоції розглядаються в тісному взаємозв'язку з когнітивними процесами. Процес відображення емоцій регулює емоції,

оскільки саме вони є посередниками відображення світу в мові за рахунок того, що вони виражають важливість об'єктів світу для мовця і слухача [2].

Отже, здатність мови виражати емоції зумовлена існуванням тісного зв'язку емоцій із когнітивними процесами. Відображення емоційного досвіду носія мови локалізується у смисловій структурі слова. При цьому емоція зберігається в слові у вигляді ідеї про неї. У мовленні репрезентується не сама емоція, а її концепт, що являє собою складне структурно-сміслову, лексично оформлене утворення, яке базується на понятійній основі і включає в себе поняття та культурну цінність.

Таким чином, можна зробити висновок, що емоції є спонукачем і регулятором поведінки людини в цілому, формуючись під впливом соціально – культурних аспектів життя, а способи їх вербалізації, вираження і комунікації становлять перспективу подальшого дослідження у царині емотіології.

Література:

1. Kirkpatrick J. Exploring ethnopsychologies / J. Kirkpatrick, G.M. White // Person, self and experience / Ed. M. Geoffrey. – Berkeley: University of California Press, 1985. – 433 p.
2. Kemper T.D. Emotion work, feeling rules and social structure / T.D. Kemper // American journal of sociology, 1979. – № 85. – P.551–575.

Наукове видання

Бакалаврські он-лайн читання

Збірник наукових праць

Випуск 3

Українською, російською, англійською мовами

Відповідальні редактори:

канд. філол. наук, доц. Скрипнік І.Ю.

Комп'ютерне верстання:

Гороховцева Є.В.

За зміст та достовірність фактів, викладених в статтях,
відповідальність несуть автори.

61022, Харків, майдан Свободи 4, Харківський національний університет
імені В.Н. Каразіна
